

Restriktivne mjere Evropske unije

Sankcije su jedan od instrumenata EU kojima se promovišu ciljevi iz Zajedničke spoljne i bezbjednosne politike (CFSP): mir, demokratija i poštovanje vladavine prava, ljudskih prava i međunarodnog prava. Uvijek se nalaze u sklopu sveobuhvatne politike, koja podrazumijeva politički dijalog i komplementarne napore.

Sankcije EU nisu kaznene prirode, ali su koncipirane tako da dovedu do promjene politike ili aktivnosti u datoj zemlji, pravnog ili fizičkog lica. Mjere su, dakle, uvijek usmjerene na takve politike ili aktivnosti, sredstva njihove primjene i odgovorna lica. Uporedo s tim, EU čini sve da negativne posljedice po civilno stanovništvo ili legitimne aktivnosti svede na najmanju mjeru.

EU primjenjuje sve sankcije koje su nametnule Ujedinjene nacije. Pored toga, EU može da poštri sankcije UN-a primjenom strožijih i dodatnih mjera. Konačno, kada smatra za shodno, EU može da uvede autonomne sankcije.

Usvajanje i stupanje na snagu

Savjet uvodi restriktivne mjere EU putem odluke Savjeta za CFSP, koja se usvaja jednoglasno. Iako se u odluci navode sve mjere koje se uvode, nekada su potrebni dodatni propisi radi obezbjeđivanja punog pravnog dejstva sankcija.

Određene sankcije, kao što su embargo na oružje i zabrana putovanja, primjenjuju direktno države članice. Za ove mjere potrebna je samo odluka Savjeta. Ova odluka direktno obavezuje sve države članice.

Ekonomске mjere (na primjer: zamrzavanje imovine i zabrana izvoza) spadaju u nadležnost Unije i stoga nalažu usvajanje posebnih pravila o izvršenju u formi uredbe Savjeta, koja direktno obavezuje građane i poslovne subjekte EU. Uredba, koja se usvaja na osnovu zajedničkog prijedloga visokog predstavnika EU za spoljne poslove i bezbjednosnu politiku i Evropske komisije, precizno navodi predmet mjere koju je usvojio Savjet i način njene primjene. Uredba obično stupa na snagu dan po objavljivanju u Službenom listu EU.

Najčešće mjere

- Embargo na oružje

Embargo na oružje obično obuhvata prodaju, nabavku i transport robe sa zajedničke vojne liste EU (vidjeti posljednju listu na adresi: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:085:0001:0036:EN:PDF>). Zabrana se obično odnosi i na vezanu tehničku i finansijsku pomoć.

Pored toga, može se zabraniti i izvoz opreme koja se koristi za internu represiju, tj. policijska oprema koja nije obuhvaćena zajedničkom vojnom listom EU. Na primjer: vozila sa vodenim topom, vozila za prevoz zatvorenika, bodljikava žica i kacige i štitovi za interventnu policiju.

Savjet takođe može da zabrani izvoz proizvoda dvojne namjene određenim zemljama, tj. onih proizvoda koji mogu da se koriste i u civilne i u vojne svrhe, koji su navedeni na listi proizvoda dvojne namjene EU (vidjeti Aneks I Uredbe 428/2009: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2009R0428:20120615:EN:PDF>).

- Zamrzavanje imovine

Zamrzavanje imovine odnosi se na sredstva i ekonomske resurse u vlasništvu ili pod kontrolom određenih fizičkih ili pravnih lica. To znači da sredstva, kao što su: gotovina, čekovi, depoziti u bankama, akcije, vlasnički udjeli, itd. ne mogu da se koriste, prebacuju ili prodaju. Nikakva materijalna i nematerijalna imovina, uključujući nekretnine, ne može se prodavati niti davati u zakup.

Zamrzavanje imovine takođe obuhvata zabranu obezbjeđivanja sredstava određenim pravnim i fizičkim licima. To znači da im građani i preduzeća iz EU ne smiju vršiti plaćanja niti isporučivati robu i ostalu robu. U stvari, zakonito poslovanje sa datim preduzećima i licima nije moguće uopšte.

U određenim slučajevima, nadležni organi države mogu da dozvole odstupanje od mjere zamrzavanja imovine pod posebnim okolnostima, na primjer radi zadovoljavanja osnovnih potreba (npr: namirnice, plaćanje rente, lijevki ili porezi) ili razumne zakonske takse.

- Viza i zabrana putovanja

Licima koja su na udaru zabrane putovanja nije dozvoljena ulazak u EU na njenim spoljnim granicama. Ukoliko je za ulazak u EU potrebna viza, viza se neće izdati licima koja su predmet uskraćivanja ulaska.

Sankcije EU ne obavezuju državu članicu u pogledu uskraćivanja ulaska njenih državljana. Ako je građaninu EU izrečena zabrana putovanja, njegova matična zemlja mora, na osnovu domaćih zakonskih odredbi, da primi to lice.

Pored toga, država članica može da odobri izuzeće od zabrane putovanja kada je domaćin međunarodne međuvladine organizacije, konferencije UN-a ili Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju.

Gdje se primjenjuju sankcije EU?

Po svojoj prirodi, sankcije su koncipirane tako da imaju političko dejstvo na treće zemlje. Međutim, restriktivne mjere EU primjenjuju se samo u okviru nadležnosti EU, to jest:

- na teritoriji EU, uključujući njen vazdušni prostor;
- na državljane EU, bilo da se nalaze u ili izvan EU;
- na preduzeća i organizacije osnovane u skladu sa zakonom države članice, bilo da se nalaze ili ne nalaze u EU. Ovo se odnosi i na ogranke preduzeća iz EU u trećim zemljama;
- na poslovanje koje se u cjelini ili djelimično odvija u okviru Evropske unije;
- u vazduhoplovima ili plovnim objektima pod nadležnošću države članice.

EU ne usvaja propise sa ekstrateritorijalnom primjenom suprotno međunarodnom pravu. Države sa statusom kandidata za članstvo u EU sistematično se pozivaju da se pridruže restriktivnim mjerama EU.

Pravni lijekovi

Savjet obavještava fizička i pravna lica koja su predmet mjere zamrzavanja imovine i zabrane putovanja o izrečenoj mjeri. Uporedo s tim, obavještava ih o dostupnim pravnim lijekovima: ta lica mogu da traže od Savjeta da preispita svoju odluku, uz dostavljanje primjedbi na listu. Isto tako, mogu osporiti te mjere pred Opštim sudom EU.